Rotary Districts in Sweden | Rotary Doctors Sweden

Rapport till Inner Wheel - Inner Wheel Doktorn/Wasat for Change

Verksamhetsår 01.07.2025 – 30.06.2026 (slutrapport)

Bakgrund

Inner Wheel och Rotary Doctors Sweden (RDS) samarbetar sedan 2021 inom projektet Kvinnors rätt till egen hälsa. Under våren 2023 beslutades att ett särskilt treårigt For Change-projekt skulle genomföras i Wasat, North Pokot i Kenya. Det startade i juli 2023 och avslutades i juni 2026. Projektet har genomförts av Community Nursing Services (CNS) tillsammans med en lokal förändringsgrupp med cirka 45 kvinnor, män och ungdomar. Detta är rapporten för det tredje och sista verksamhetsåret 2025/26. En sammanfattning av hela projektperioden finns i slutet. Rapporten bygger på CNS kvartalsrapporter och kompletterande uppgifter samt tidigare års rapportering till Inner Wheel.

Målet för verksamheten

Att stärka kvinnors möjlighet att fatta egna beslut om sin hälsa och sin kropp genom att lokala kvinno-, mans- och ungdomsgrupper sprider kunskap och mobiliserar samhället. Arbetet inriktas på att motverka kvinnlig könsstympning, barnäktenskap och tonårsgraviditeter, främja flickors skolgång och öka användningen av mödravård och familjeplanering.

Projektaktiviteter under året

Under sista året fortsatte Wasats förändringsgrupp att besöka hushåll, skolor och kyrkor samt delta i bymöten och lokala ledarmöten (barazas). Samtalen handlade om flickors utbildning, kvinnlig könsstympning, barnäktenskap, tonårsgraviditeter, familjeplanering och reproduktiva rättigheter. Sammanlagt har 5 989 deltagartillfällen rapporterats i det löpande informationsarbetet under 2025/26. Under hösten begränsades skolaktiviteterna av nationella prov, vilket minskade räckvidden.

Ungdomarna var fortsatt en viktig målgrupp. Två ungdomsläger under året samlade 316 respektive 100 ungdomar, sammanlagt 416 deltagare. Lägret i juni hade färre deltagare än målet om 200. Ungdomarna diskuterade bland annat reproduktiv hälsa, utbildning, framtidsval och hur de själva kan bidra till att förändra skadliga sedvänjor.

På den internationella dagen för nolltolerans mot kvinnlig könsstympning den 6 februari arrangerade gruppen en manifestation i Wasat med 230 deltagare. Lokala ledare lyfte då fram förändringar i området, bland annat att inga fall av könsstympning hade rapporterats.

Inför projektavslutet genomfördes en utbildning om hur gruppen skulle kunna fortsätta arbetet. Trettio personer deltog och diskuterade bland annat föreningsorganisation och inkomstmöjligheter genom biodling och andra småskaliga verksamheter. Under avslutningsåret genomfördes även ett uppföljningsmöte med lokala ledare i Kases, som ligger utanför projektområdet.

Resultat och förändringar under 2025/26

Enligt CNS senast uppdaterade jämförbara indikatoruppgifter ökade antalet barn som började grundskolan från 754 till 802 och den registrerade användningen av familjeplanering från 123 till 154. Antalet rapporterade tonårsgraviditeter ökade samtidigt från 2 till 3. Enligt CNS kan ökningen delvis bero på att flickor från angränsande områden börjat i skolor inom projektområdena och därmed ingår i statistiken. Rörlighet mellan områden, även över gränsen mot Uganda, försvårar uppföljningen. CNS uppger att inga fall av kvinnlig könsstympning rapporterats inom Wasats projektområde under det sista året.

CNS beskriver också ett växande intresse bland män för familjeplanering och att särskilda samtalsgrupper för män har bildats. Traditionella födelsehjälpare eller Traditional Birth Attendants på engelska (TBA) har i ökad utsträckning deltagit som förändringsaktörer. Mer användning av mödravårdstjänster beskrivs i CNS generella uppföljning, men jämförbara årsdata för detta saknas.

Ekonomi

Inner Wheel skänkte 125 000 kr under 2025/26, varav 80 000 kr budgeterades för Wasats avslutande projektår. Efter att RDS fått avslag på en större ansökan till Sida, riskerade Benard Kabete, en nyckelperson inom For Change-arbetet, att behöva lämna sin anställning. Efter dialog med Inner Wheels projektansvariga Ewa Jägevall godkändes att återstående 45 000 kr användes för Kabetes fortsatta arbete och för informationsinsatser om kvinnlig könsstympning vid jeeplinjerna. Medlen fördelades enligt följande:

Användning / planerad fördelning	Belopp
Wasat for Change, sista projektåret	80 000 kr
Benard Kabetes lön fram till juni 2026	26 500 kr
Kringkostnader för utbildning om könsstympning vid jeeplinjerna	18 500 kr
Totalt	**125 000 kr**

Tack vare IW-doktorns bidrag kunde Kabetes erfarenhet tas till vara genom att information om kvinnlig könsstympning och reproduktiva rättigheter fördes in i hälsoutbildningen vid RDS mobila barn- och mödravårdskliniker för första gången.

Ekonomisk projektrapport – Wasat 2025/26

Kostnadspost	Utfall
Stöd till lokala aktiviteter, skolor, kyrkor, byar och gruppmöten	20 900 kr
Internationella dagen mot könsstympning	9 300 kr
Ungdomsläger	10 900 kr
Uppföljningsmöten med lokala ledare	7 600 kr
Utbildning i hållbarhet och föreningsarbete	6 400 kr
Personal, styrning, administration, resor och uppföljning	24 100 kr
Totalt	**79 200 kr**

Sammanfattning av projektets tre år, 2023–2026

Wasat for Change har under tre år byggt upp en lokal förändringsgrupp med kvinnor, män och ungdomar som engagerat samhällsledare, skolor och familjer i frågor om hälsa och rättigheter. Första året utbildades 45 förändringsaktörer. Genom gruppens påverkansarbete anställdes två lärare vid Wasats grundskola. Under andra året finansierade lokala kyrkor ytterligare två lärare, en förskolebyggnad började uppföras och kvinnor startade en spar- och lånegrupp för att underlätta barnens fortsatta skolgång. Ungdomsläger och samarbete med traditionella födelsehjälpare utvecklades också. Vid en utbildning av 27 födelsehjälpare uppgav två enligt CNS att de accepterade att upphöra med könsstympning. De senaste jämförbara uppföljningsuppgifterna visar följande förändringar från projektstart till avslut:

Indikator	Vid projektstart	Efter tre år
Barn som börjar grundskolan	342	802
Rapporterade tonårsgraviditeter	12	3
Registrerad användning av familjeplanering	0	154

Effekter, lärdomar och fortsatt arbete

Enligt CNS senast uppdaterade statistik har Wasat 2 307 invånare. CNS uppskattar att cirka 98 procent, motsvarande omkring 2 260 personer, har nåtts genom projektets aktiviteter under projektperioden, genom hushållsbesök, skolor, kyrkor, bymöten och andra aktiviteter. Att gruppen nu är registrerad som en lokal organisation s.k. Community Based Organisation i Kenya (CBO), fortsätter med informationsarbete och har pågående biodling med tolv bikupor

är viktiga förutsättningar för hållbarhet. Det är ännu inte visat hur stor del av arbetet som kan finansieras utan extern hjälp.

Vid projektstart uppgav lokal vårdpersonal att omkring 70 procent av kvinnorna i åldern 16–36 år som födde på kliniken redan var könsstympade. **Under projektets sista år rapporterades inga nya fall av könsstympning inom Wasat, och lokala ledare har offentligt tagit ställning mot sedvänjan. T**illsammans med förändrade attityder och engagemang från traditionella födelsehjälpare är detta positiva tecken på förändring. Uppgifterna mäter dock olika saker, och eftersom könsstympning kan förekomma utan att rapporteras går det inte att fastställa hur mycket förekomsten faktiskt har minskat.

De viktigaste lärdomarna är betydelsen av lokala förändringsaktörer, förankring hos ledare, ungdomsläger och kontinuerlig dialog. CNS bedömer att tre år är kort för att åstadkomma bestående förändring och rekommenderar fyra till fem år. CNS rekommenderar också månatliga informationsmöten på strategiska platser, bland annat där äldre samlas, exempelvis vid vattenpunkter.

Under projektperioden prövades en alternativ övergångsceremoni som ersättning för traditionella ceremonier kopplade till kvinnlig könsstympning. Försöket fick inte det förväntade gensvaret, eftersom den alternativa ceremonin inte väckte samma förväntningar och engagemang som de traditionella ritualerna. Erfarenheten visar på svårigheten att förändra sedvänjor som har en stark social och kulturell betydelse. En viktig lärdom är därför att förändringsarbetet även behöver ta hänsyn till den sociala betydelse som dessa ceremonier har i lokalsamhället. Ett annat alternativ är att fira flickors skolgång eller examen i stället för traditionella könsstympningsceremonier. Detta prövades inte i Wasat men har däremot prövats i For Change-projekten i Lopet och Kanyerus.

Framtida projekt bör prioritera tätare lokala uppföljningar och stärkt samarbete med ledare på båda sidor av gränsen mellan Kenya och Uganda, särskilt kring barnäktenskap och könsstympning.

En extern utvärdering av det närliggande Lopet for Change-projektet 2025 ger kompletterande kunskap om den lokalt förankrade arbetsmodell som också använts i Wasat. Bland de intervjuade uppgav cirka 80 procent att projektet hade påverkat deras uppfattningar, och 87 procent uppgav att de hade sett förändringar i lokalsamhället, bland annat minskad könsstympning, ökad skolinskrivning och färre skolavhopp. Utvärderingen ger stöd för att arbetssättet kan bidra till förändrade normer, men resultaten gäller Lopet och kan inte direkt överföras till Wasat.

Uppföljning efter avslut

CNS fortsätter att hålla kontakt med de lokala förändringsgrupperna efter projektavslut. Bland annat följs gruppernas registrering och hållbarhetsaktiviteter. Utvecklingen följs också årligen genom For Change-projektens gemensamma resultatmatris, med indikatorer för bland annat skolgång, tonårsgraviditeter och familjeplanering för alla projektområden. I

ansökan till Sida ingår också en planerad extern utvärdering av tidigare For Change-projekt för att undersöka vilka förändringar som består över tid och dra lärdomar inför fortsatt arbete. Genomförandet förutsätter att projektet beviljas finansiering.Sida är Sveriges biståndsmyndighet. Uppföljningen kommer att återfinnas i RDS års- och effektrapporter.

Tack till Inner Wheel

Rotary Doctors Sweden vill rikta ett varmt tack till Inner Wheel för stödet till Wasat for Change under tre år. Det har gjort det möjligt för kvinnor, män och ungdomar att själva driva ett arbete för hälsa, utbildning och rättigheter. Vi tackar också förändringsgruppen i Wasat, lokala ledare och CNS för deras engagemang. Erfarenheterna tas nu vidare både av den lokala gruppen och i det fortsatta arbetet vid jeeplinjerna.

